

FORUM V

DEZVOLTAREA REGIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA - PREROGATIVĂ NAȚIONALĂ

Dezvoltarea unei rețele de orașe-poli de creștere regională în calitate de motoare de creștere a competitivității regiunilor

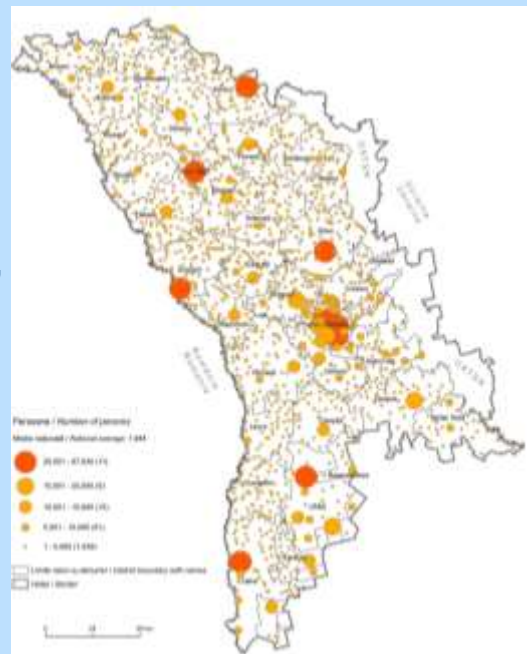

Veaceslav BULAT

16 iunie 2021

Probleme de dezvoltare teritorială a Republicii Moldova

- Fragmentare teritorială, număr mare de UAT cu o bază fiscală modestă, și posibilități minime de investiții capitale
- Concentrarea activităților economice în zona capitalei și a mun. Bălți, cu efecte la nivel de teritoriu
- Discrepanțe majore de dezvoltare între mun. Chișinău și regiuni, și între localitățile urbane și rurale
- Zone urbane neatractive din punct de vedere al posibilităților de dezvoltare de activități economice
- Resurse limitate ale autorităților locale pentru stimularea dezvoltării economice
- Instrumente limitate pentru a iniția / atrage investiții în orașe și sate, cuplat cu un interes scăzut al investitorilor urmare a lipsei unei mase critice de potențial.

Ponderea mun. Chisinau in principalii indicatori de dezvoltare 2005 – 2019

#	Indicatori	2005	Evoluția pe perioade (Δ în puncte procentuale)			2019
			2005 - 2010	2010 - 2015	2015 - 2018	
1	Populație prezentă	21.2%	↗[+0.8%]	↗ [+1.0%]	↗ [+0.5%]	23.5%
2	Număr de agenți economici	65%	↗ [+ 1.0%]	↘ [-1.0%]	↘ [-2%]	63%
3	Cifra de afaceri a agenților economici	72%	↗ [+1.0%]	≈	↘ [-1%]	72%
4	Număr de salariați	38.5%	↗ [+7.2%]	↗ [+2.6%]	↗ [+0.1%]	48.4%
5	Volumul comerțului cu amănuntul	56%	↗ [+ 2.0%]	↗ [+15%]	↗ [+2.0%]	75%
6	Volumul investițiilor capitale (din toate sursele)	55%	↗ [+16.0%]	↘ [-2%]	↘ [-2%]	67%
7	Volumul producției industriale (livrate)	55%	↗ [+3.0%]	↘ [1%]	↘ [-6%]	51%
8	Volumul construcțiilor	72%	↗ [+1.0%]	↗ [2%]	↘ [-4%]	71%

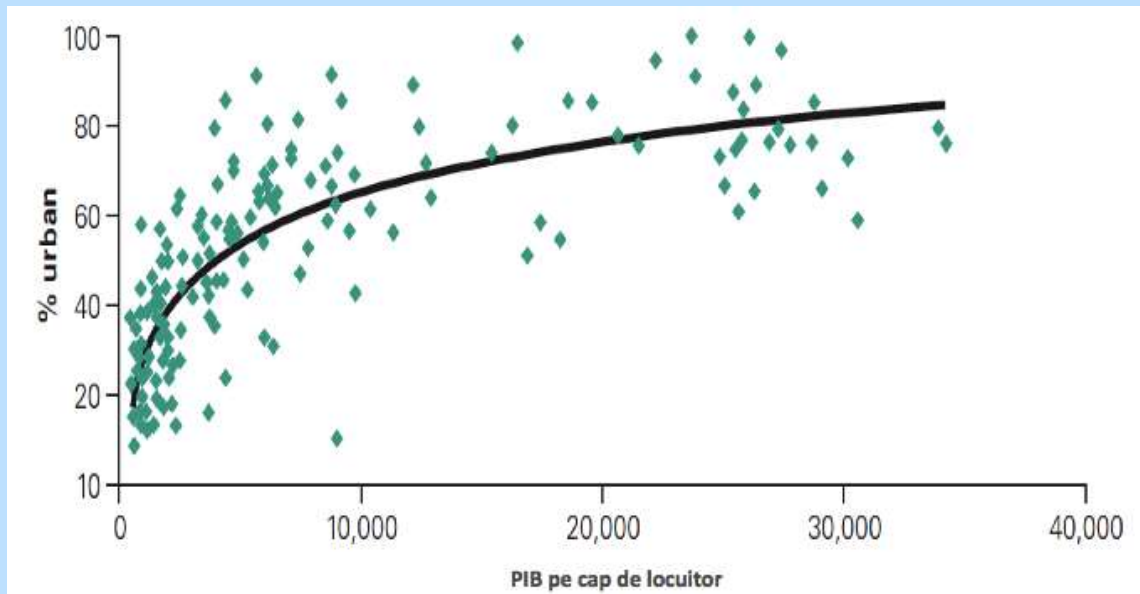
Necesitatea unei politici de dezvoltare urbana

- Republica Moldova își bazează creșterea pe nivelul de dezvoltare din mun. Chișinău și Bălți, însă **pentru a accelera dezvoltarea și pentru a atenua decalajul de dezvoltare intra-teritorial** existent și diferențele față de țările din regiune, **are nevoie de o rețea de centre urbane cât mai dinamice și mai competitive.**
- Atât experiența internațională, cât și multiple studii de specialitate demonstrează că **fără existența unor orașe regionale puternice (orașe – poli de creștere) Republica Moldova nu va putea depăși tendințele negative actuale de depopulare și subdezvoltare economică la nivel regional.**

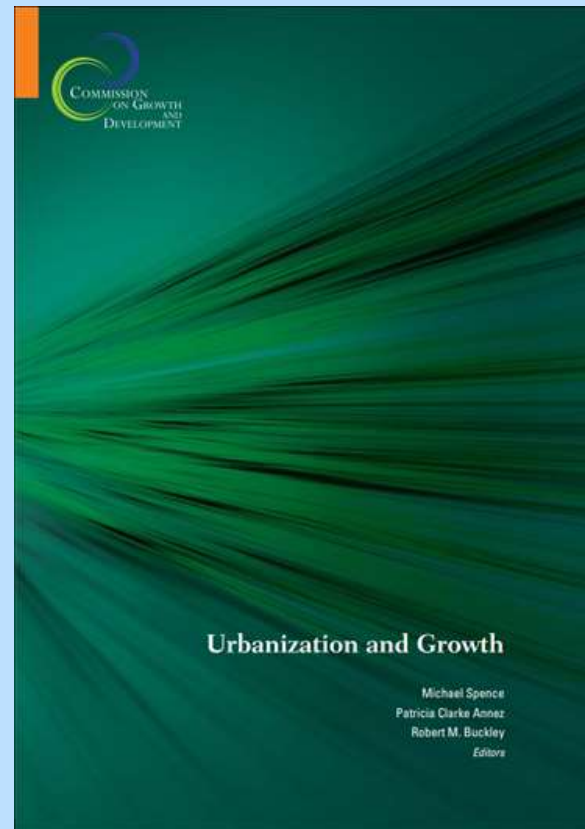
Experienta si tendintele internationale

- Nici o țară nu s-a dezvoltat, fără a se urbaniza mai întâi

Relația grad de urbanizare – nivel de dezvoltare

Sursa: Annez, Patricia Clarke și Robert M. Buckley. "Urbanization and Growth: Setting the Context". Banca Mondială

UN Habitat

Urbanizarea, creșterea orașelor și noua Agendă de dezvoltare a Națiunilor Unite

- 60% din populația lumii locuiește în zone urbane
- Centrele urbane sunt vehicule ale dezvoltării societății

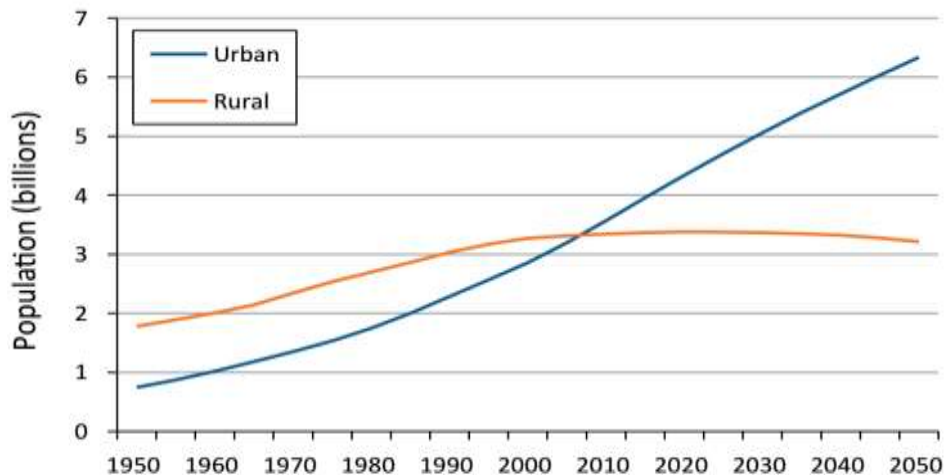
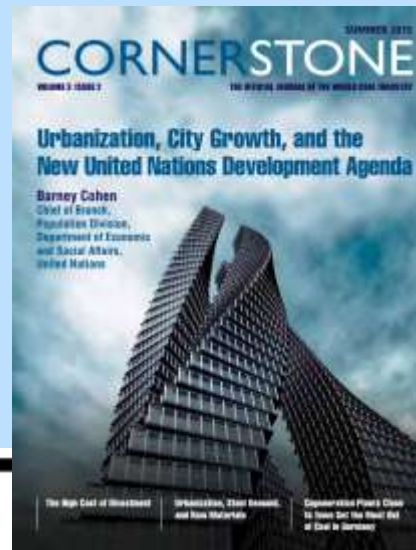

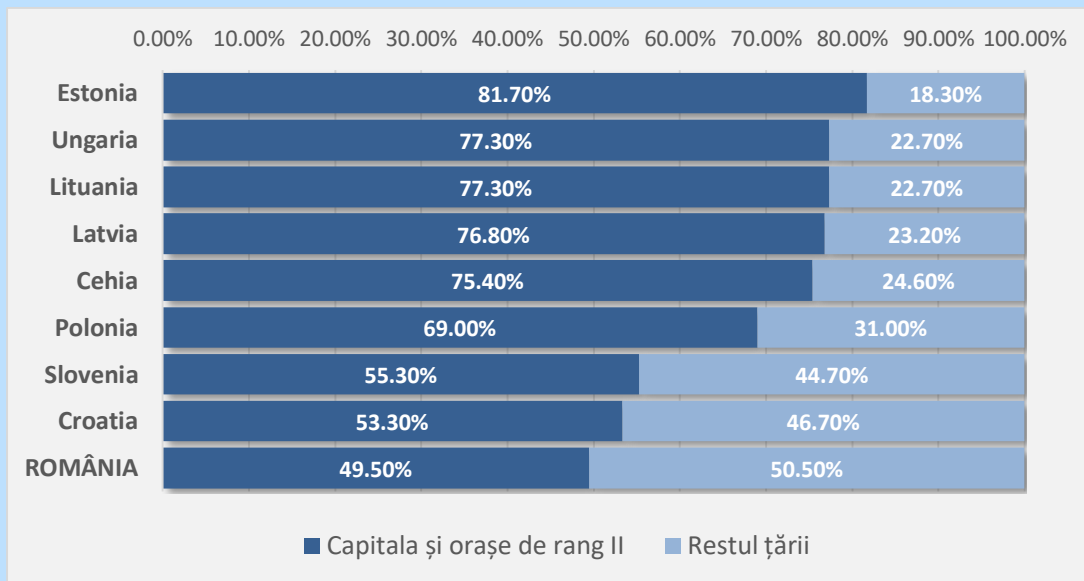
FIGURE 1. Estimated and projected populations in urban and rural settings, 1950–2050³

Experiența și tendințele internaționale

- Tranziția către țări dezvoltate s-a făcut având ca **MOTOARE de CREȘTERE - CENTRELE URBANE!**

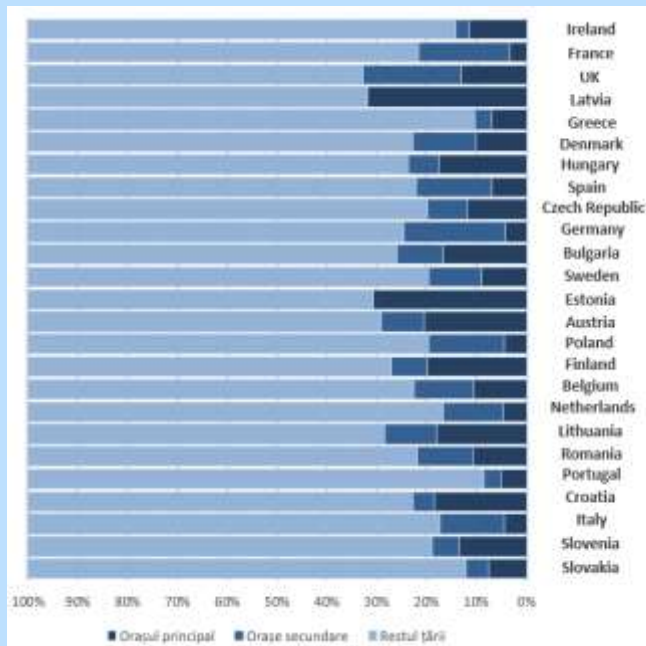
Cine a contribuit la ponderea creșterii din PIB?

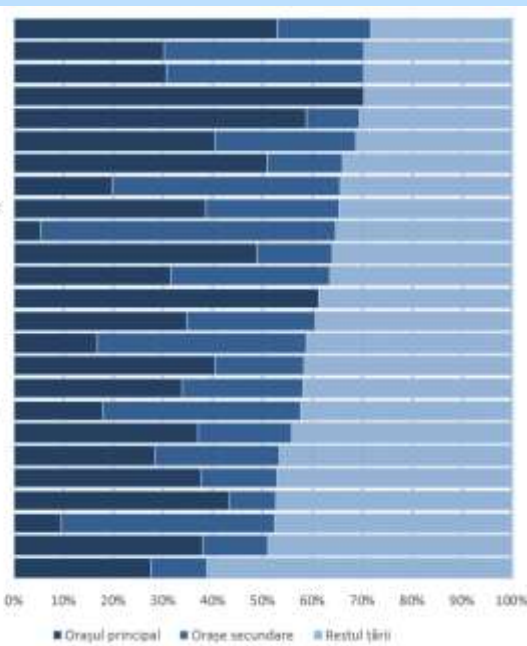
Experienta si tendintele internationale

- Țările care nu au fost în tranziție, de asemenea, confirmă că orașele au fost motoarele care au dat tonul dezvoltării și au influențat creșterea nivelului de dezvoltare a țărilor

Ponderea populației capitalei și orașelor secundare în populația totală

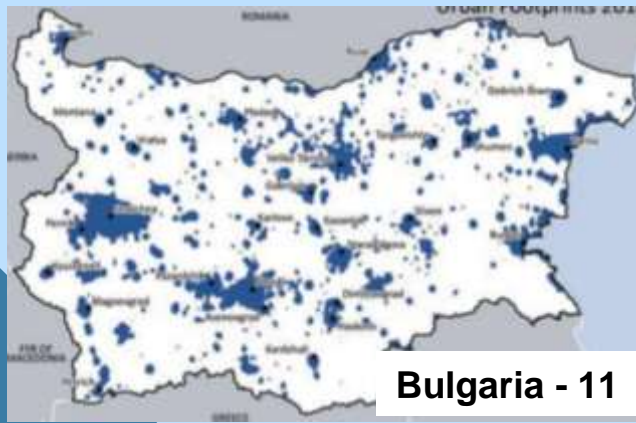
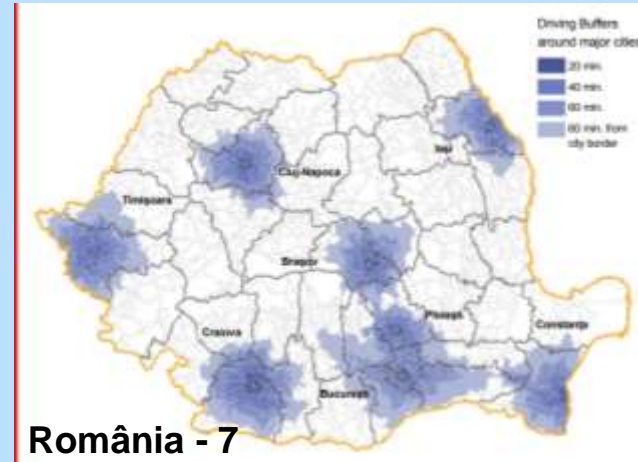
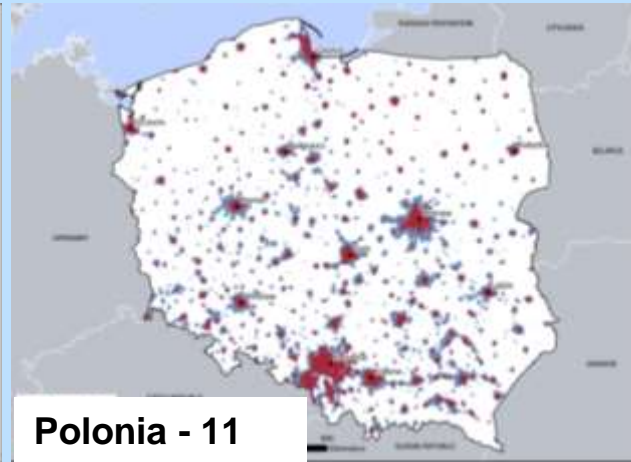
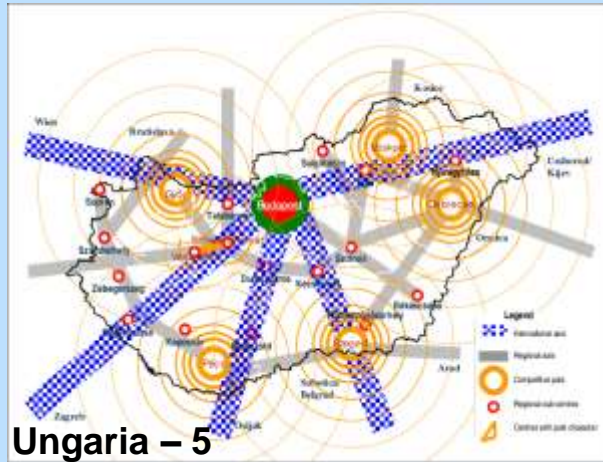
Ponderea capitalei și orașelor secundare în PIB

Concluzii

- Dezvoltarea (socio-economică teritorială) este în mod inerent dezechilibrată, adică unele regiuni se dezvoltă mai repede decât altele.
- În aproape toate țările aflate în curs de dezvoltare, oamenii și firmele au tendința de a se concentra într-un număr mai mare sau mai mic de orașe, iar aceste orașe devin motoare economice.
- Toate economiile lumii care se află în creștere ne învață o lecție simplă: orașele sunt cele mai puternice motoare de creștere ale unei economii. Pe plan mondial, orașele participă cu aproximativ 70% din PIB-ul global, iar în UE acest procent este de 67%.
- Încercările de distribuire artificială a beneficiilor în mod egal, la nivelul întregii țări, în favorea zonelor subdezvoltate și în detrimentul celor cu potențial, în încercările de a controla și submina potențialul lor pot avea efect contrar.
- Competitivitatea nu este doar creșterea economică a agenților ei, ea presupune întotdeauna crearea de oportunități (nu doar economice) dar și calitatea vieții.

Politici de dezvoltare regionala bazate pe orase poli de crestere

Politica de dezvoltare urbana în Republica Moldova

Sprijinirea creării și consolidării în Republica Moldova a unei rețele de orașe – poli de creștere regională, capabile să stimuleze dezvoltarea zonelor rurale adiacente.

Argumentare

- O rețea de centre urbane dezvoltate distribuită relativ uniform pe întreg teritoriul țării formează **"coloana vertebrală" a dezvoltării / "o carcasă cu puncte de sprijin al dezvoltării"**, care radiază dezvoltare și îi asigură coeziune, stabilitate și diminuarea dezechilibrelor;
- O distribuție policentrică a centrelor de dezvoltare / "focarelor de dezvoltare" care ating un nivel mai înalt de dezvoltare "atrag" după ele întreg teritoriul țării și este o **contrapondere** când dezvoltarea este dominată de unu sau două orașe mari;
- O rețea de centre urbane dezvoltate care asigură creșterea **competitivității regionale și a calității vieții zonelor lor adiacente** poate asigura mai rapid și mai uniform dezvoltarea pe întreg teritoriul țării;
- O rețea de centre urbane asigură **"structura de sprijin" instituțională** a implementării unor reforme structurale sau politici de dezvoltare (sectoriale și generale).

Fundamentare

- 2001, Concepția Dezvoltării Durabile a Localităților Republicii Moldova
- 2004, Concepția dezvoltării urbane durabile în Republica Moldova. PNUD "Moldova Fermecătoare"
- 2012, Propunerea de Politică Publică privind dezvoltarea urbană echilibrată
- 2012, Concept de atribuire a statutului de municipiu unor orașe reședințe de raion
- 2018-2019, Propunere de politică publică privind centrele urbane de dezvoltare în Republica Moldova.

Identificare poli de crestere

- **Analiză complexă a 54 de localități urbane**
- **Focusarea pe** orașele cu cel puțin 10.000 de locuitori (26) - condiția că este un oraș, centru polarizator urban, cu o masă critică minimală economică și de potențial uman conform definiției pol de creștere/ zonă urbană funcțională.
- Calcularea **Indicatorul agregat al capacității de polarizare (IACP)** în baza metodei rangurilor pe baza a 22 de indicatori individuali
 - **Accesibilitatea** (distanțe pînă la Chișinău, Bălți, frontieră, cale ferată, drumuri locale) – **20%**
 - **Dezvoltarea economică** (nr întreprinderi, nr angajați, șomeri, dependența demografică) – **25%**
 - **Capacitatea financiară** (bugetul local, venituri, Grad de acoperire cheltuieli din venituri proprii) – **15%**
 - **Potențialul uman** (nr populație, populația în aria 30 km de oraș, calitatea potențialului uman) – **20%**
 - **Serviciile publice** (racordare la apă, canal, energie, dotări instituții medicale) – **20%.**

Rezultate IACP

	Municipiu / Oraș	Total
1.	Mun. Cahul	9,84
2.	Mun. Edineț	10,13
3.	Mun. Comrat	10,28
4.	Mun. Ungheni	10,55
5.	Mun. Orhei	11,19
6.	Mun. Soroca	11,83
7.	Or. Drochia	12,38
8.	Mun. Hîncești	13,04
9.	Or. Florești	13,16
10.	Or. Dondușeni	13,30
11.	Mun. Ceadîr-Lunga	13,32
12.	Or. Căușeni	13,34
13.	Or. Fălești	13,62

	Municipiu / Oraș	Total
14.	Or. Ialoveni	14,97
15.	Mun. Strășeni	14,97
16.	Or. Rîșcani	14,99
17.	Or. Cimișlia	15,14
18.	Or. Călărași	15,43
19.	Or. Glodeni	15,54
20.	Or. Rezina	16,11
21.	Or. Vulcănești	17,48
22.	Or. Taraclia	17,99
23.	Or. Sîngerei	18,43
24.	Or. Nisporeni	18,96
25.	Or. Leova	19,10
26.	Or. Basarabeasca	19,32

Scenariul 1.

6 orașe poli regionali de creștere

Cu excepția acestor 6 municipii*, celelalte localități urbane nu posedă (*încă*) o masă critică de potențial demografic, economic și social pentru a acționa în calitate de orașe – poli de creștere regională

- Conform Studiului de Fundamentare (2019), mun. Chișinău și Bălți urmează să fie abordate prin prisma de "zone metropolitane" (poli naționali de creștere)

Scenariul 2.

Program național de dezvoltare urbană a tuturor celor **26 orașe** cu o populație de peste **10.000 locuitori**, în etapa 2.

Program National dezvoltare orase-poli de crestere*

Crearea în Republica Moldova a unei rețele de centre urbane de dezvoltare atractive pentru locuitori, antreprenori și vizitatori care generează creștere, ocupare a forței de muncă și stimulează dezvoltarea zonelor teritoriale adiacente.

Specific etapa 1.

Programul își propune să sprijine aceste 6 municipii să depășească principalele carențe de dezvoltarea în vederea **corespunderii cerințelor minime** caracteristice unui oraș – pol de creștere regională.

* Aprobata prin HG nr. 916 din 16.12.2020

Obiective

- 1:** *Îmbunătățirea mobilității și a calității infrastructurii de acces a polilor de creștere și a legăturilor acestora cu zonele înconjurătoare*
- 2:** *Dezvoltarea și echiparea infrastructurii și serviciilor de suport economic a polilor de creștere pentru a stimula competitivitatea*
- 3:** *Sporirea atractivității orașelor poli de creștere și a potențialului lor de a genera creșterea calității vieții cetățenilor*

4 Prioritati ale Programului

- 1: Conectivitate și mobilitate urbană**, focusată pe modernizarea infrastructurii drumurilor și serviciilor urbane de transport public.
- 2: Competitivitate și susținerea activităților economice**, focusată pe dezvoltarea infrastructurii de sprijinire a dezvoltării sectorului privat și atragere a investițiilor străine.
- 3: Revitalizare urbană și dezvoltarea infrastructurii spațiilor publice**, focusată pe satisfacerea celor mai stringente aspecte ale calității vieții în orașe.
- 4: Modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare și rețelelor de utilități publice**, focusată pe asigurarea adecvată a populației cu servicii de apă, canalizare, salubritate și iluminat stradal.

Indicatori ai Programului, Prioritatea 1:

Locuitorii orașelor–poli de creștere vor avea acces îmbunătățit la infrastructură de mobilitate urbană și suburbană:

- Calitatea a peste 50% din **drumurile locale** centrale va fi bună și foarte bună (în 2019, indicatorul a constitui în mediu 35%).
- Asigurarea cu **transport public urban** de calitate (cu minim 80% din flota de transport înnoită), care va acoperi minimum 85% din teritoriu (*în 2019, transportul public urban adecvat există doar în mun. Orhei*)

Indicatori ai Programului, Prioritatea 2:

- **Salariul mediu** în orașele – poli de creștere va depăși media națională (în anul 2019 media pe 6 municipii a constituit 70-90% din media națională).
- Rata de acoperire cu **locuri de muncă** (cu excepția celor cu finanțare din buget) în orașele – poli de creștere va depăși 55% față de numărul populației în vârstă aptă de muncă (în anul 2019 indicatorul a constituit 30-50%)
- **Capacitatea fiscală** a orașelor – poli de creștere regională va constitui minim 70% din nivelul mun. Chișinău (în anul 2019 aceasta a constituit 34-67%).

Indicatori ai Programului, Prioritatea 3:

Locuitorii orașelor–poli de creștere vor avea acces îmbunătățit la infrastructură socială și de recreere:

- Funcționarea de **complexe sportive** multifuncționale (inclusiv cu bazine acoperite)
- Funcționarea de **zone de recreere** la scară mare de importanță regională
- ”Schimbarea la față” a felului cum arată **centrele civice** ale municipiilor.

Indicatori ai Programului, Prioritatea 4:

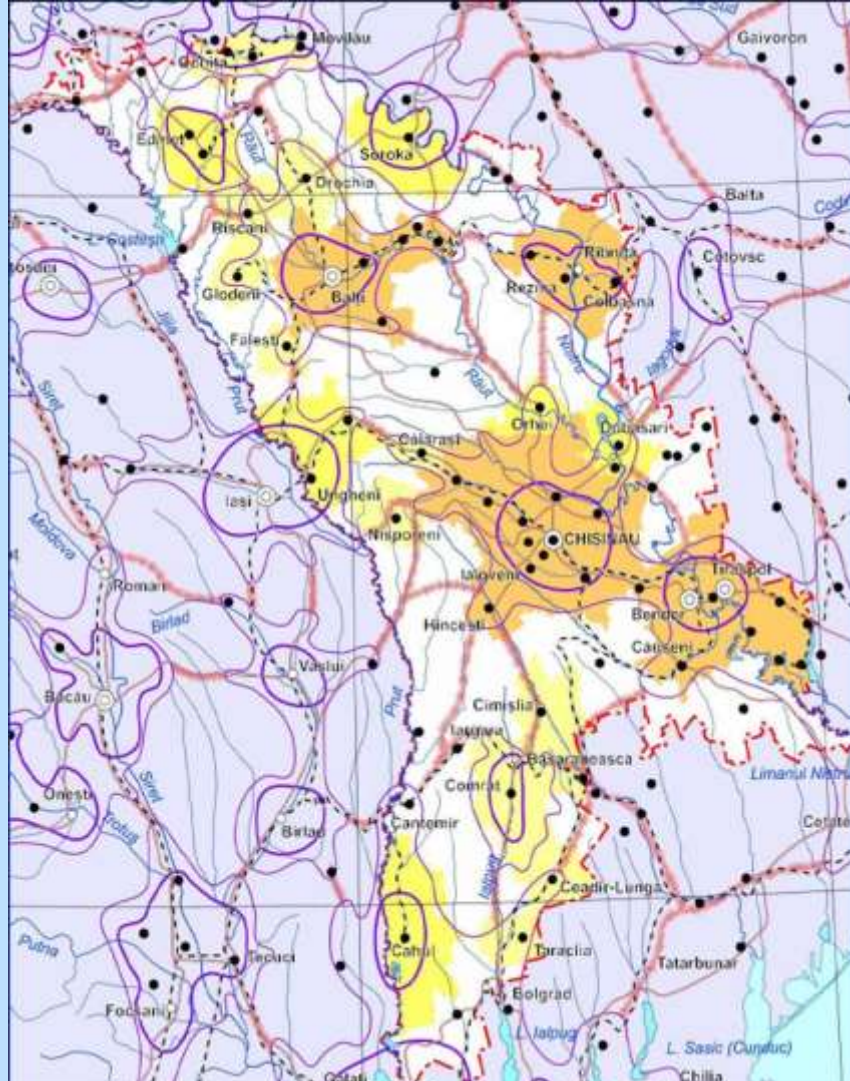
Nivelul de acoperire cu servicii de utilități publice în orașele – poli de creștere se va conforma cerințelor minime înaintate de cadrul legal:

- Minimum 70% acoperire cu servicii centralizare de **canalizare**, față de media cumulativă de 57% în 2019
- 80% acoperire cu servicii calitative de **iluminare nocturnă**, față de media cumulativă de 68% în 2019
- Dotarea tuturor orașelor – poli de creștere cu **Stații de Epurare a Apelor Uzate** care ar corespunde cerințelor normative și de eficacitate (în anul 2019 SEAU nu există deloc sau funcționează cu deficiențe în 4 din 6 municipii).

Costuri si finantare

Surse de acoperire	Valoare	
	mil MDL	%
Bugetul de Stat prin intermediul Programului Național	822	30%
Surse pentru dezvoltarea infrastructurii drumurilor	728	27%
Surse din partea Donatorilor deja identificate	280	10%
Surse din partea Donatorilor care urmează a fi identificate	879	33%
TOTAL	2,703	100%

Municipii	Alocare egală – mil MDL	Alocare în funcție de populație, mil MDL	Total, mil MDL
Cahul	68	83	151
Ungheni	68	80	148
Soroca	68	79	147
Orhei	68	71	139
Comrat	68	55	123
Edineț	68	38	106
Total	408	408	822

Mulumesc pentru atentie!